

או לדעת הקהל העולמית. כל אלו המצבים נכללים הם בהביטוי ש,יד עכו"ם תקיפה על עצמן'. ותקיפות ידם של העכו"ם בא"י בענין עקירת ע"ז (כפי דין העקירה המיוחד לא"י דוקא, כידוע ברמב"ם פ"ז מע"ז) – היא סותרת את מצב הכיבוש" 214.

תשכ"ח – תש"ל

מאז תשכ"ב לא חזר לארץ עד תשכ"ח, שעה שנסע עם קבוצת תלמידיו לחגוג את חג הפסח בירושלים עיה"ק. והנה קטע מדיבוריו באותה שבת הגדול בירושלים: "... מדיני קדושה הוא שיש לקדש רק דבר שיש בו ממש.. ואם נשאל לעצמנו, מהו הדבר היותר גדול של, אין בו ממש' – תהיה התשובה: זמן'. ורק מצד ההרגל שלנו, אין אנו מעריכים את ה,אין בו ממש' של זמן. ואם כן האידך ישנו ענין של קידוש הזמן? הוא רק מצד זה... שכל יום מקרב לקראת אחרית הימים, ובזה שנעשה כלי לקדושת אחרית הימים, ישנו מקום לחלות קדושה על זמן... ושבת היא קודש משום שהיא מעין עוה"ב. ודבר זה שיש לכנס"י כוח לקדש יו"ט הוא התפשטות מקדושת השבת... ובבואנו לא"י, הרגשנו שיש כאן עוד הבעה לכוח ההתפשטות של קדושת שבת, והוא, שבת הארץ'. ובזה יש לנו ציור של צירוף ה,אין בו ממש' היותר גדול – זמן, והיש בו ממש היותר גדול – ארץ. שבת הארץ".

במסיבת חסל דפסת, פירש בהרחבה, הגדרה מיוחדת של תכנה ד,ברית אמהות" המופיע בלשון חז"ל כנכללת ב,את" דכתוב על ברית אבות. "וזכרתי את בריתי יעקב וכו'" 215. והקדים שזכה לפירוש זה בשעת היותו בבית לחם על יד קבר רחל לפני החג.

ביקור זה בא"י כבר חרג ממסגרת הארעיות בזה שהתחיל בפעולה ממשיית לקראת קביעות בא"י – והיא רכישת נחלה פרטית. כשהגיע ארצה לקיץ תש"ל – כבר שהה בדירתו הוא – בתוככי ירושלים. ומאז, החלה החזרה לא"י לרקום גידים ועור. ברשימותיו, מאותו זמן בערך, כתב: "עיקר מעלתו של אברהם אבינו לא זכה בו אלא דוקא לאחר שעלה לא"י בפעם השנית ויעל אברהם ממצרים". רשם רק מלים אלו לבד.

אבל כמה הרפתקאי מכאן ועד גיחון. וכמה עיקולי ופשוטי עברו עליו בתהליך השרשת חזרה זו. אם בעזיבתו האחרונה את א"י בימי צעירותו, רשם לעצמו "א"י אינה נקנית כי אם ע"י יסורים, ואם אני זכיתי והייתי בא"י שלא ע"י יסורים... סימן הוא שרק היה הייתי בה, ישב ישבתי בה, ראה ראיתי אותה – אבל קנה לא קניתיה. כשאזכה לשוב אליה בפעם זו, אי"ה, הרי זה יהיה מתוך יסורים... ובטוחני שארגיש בה טעם חדש, טעם קנין..." 216, הרי בחזרה פקדוהו יסורים שונים מסוגים שונים בקנין הארץ.

214 לשונו במכתב.

215 תורת כהנים, פ' בחוקותי. 216 עיין לעיל ע' כו.